
Úvěry na vzdělání: větší hrozba než hypotéky

Úvěry na vzdělání: větší hrozba než hypotéky



7.2.2012 Hospodářské noviny Strana 22 Lidé, autor: Radovan Vávra

Komentář Radovana Vávry

Podporuji zavedení školného na našich vysokých školách. Naše školy jsou, stejně jako zbytek našich veřejných služeb, podfinancované a nežádoucí následky této situace jsou obecně známé.

Stav veřejných financí nedovolí tento problém uspokojivě řešit, ale řešit se musí.

Dalším důvodem pro zavedení školného je fakt, že v současném systému uměle nízkých nákladů na vysokoškolské vzdělání není možné již tak omezené zdroje efektivně alokovat, protože tuto funkci mohou plnit pouze tržní ceny.

Shrnuto a podtrženo, buď se jako společnost rozhodneme, že chceme vysokoškolské studium masivně dotovat, ovšem při vědomí, že se nedá správně stanovit, jak a co, nebo budeme dále svědky jeho úpadku. Explicitně asi nechceme ani jedno, takže ekonomicky vzato, nic jiného než školné nezbyvá.

Jeho zavedení bude podstatnou parametrickou změnou, která systém určitým způsobem vychýlí. Je nutné se tímto vychýlením zabývat detailně v předstihu, protože následky opačného postupu mohou být pro řadu jednotlivců fatální. Odpůrci školného často argumentují tím, že školné představuje bariéru ke vzdělání, že na to chudí lidé prostě nemají. To není pravda. Žádná studie nikde na světě nic takového nepotvrdila, korelace bohatství a vzdělání vyplývá z hodnotových, nikoliv majetkových poměrů rodin.

Příznivci školného navíc přidávají argument o pestré nabídce studijních půjček. To sice pravda je, ale co už jejich propagátoři cudně zamlčují, je nesporný fakt, že studentské půjčky v portfoliích finančních institucí tikají hrozivěji než svého času pochybné hypotéky. Důvod je v obou případech stejný. Ekonomický.

Stejně jako je nesmyslné tvrdit, že každý, kdo poctivě pracuje, má nárok na vlastní bydlení, je nekorektní předstírat, že každému má být umožněno vysokoškolské studium. Bezuzdné poskytování hypoték fungovalo pouze kvůli nesmyslné premise, že cena nemovitostí trvale roste. Kam tato myšlenka dospěla, je dnes jasné.

Poskytování úvěrů na vzdělání pracuje se stejně iracionální premisou, a sice, že absolventi po úspěšném ukončení studia získají vysokopříjmové zaměstnání, které jim po dobu jejich aktivní kariéry vygeneruje dostatek prostředků ke splácení studentských půjček, hypoték a penzijního zabezpečení. To se ale ve světě vývoje posledních několika let nejeví jako reálné.

Generace dnešních amerických padesátníků do penze nepůjde pravděpodobně nikdy, protože jejich momentální úspory jsou zhruba na úrovni deseti procent toho, co by k poklidnému vplutí do zaslouženého důchodu potřebovali. Stejně je to s půjčkami na vzdělání. Jejich ztrátovost je 7 procent. Toto číslo je však na hony vzdáleno realitě, protože se do něj počítá pouze default v prvních dvou letech po absolvování.

Kvůli změnám v ekonomice se ovšem počet absolventů, kteří se dostanou do platební neschopnosti po více než dvou letech, rapidně zvedl.

Zároveň tato statistika nepostihuje obrovské množství úvěrových restrukturalizací, tedy situací, kdy klient nesplácí, jeho úvěr se zvětšuje, efektivně je nesplacitelný, nicméně není takto zaúčtován. Reálná ztrátovost studentských půjček je tedy někde kolem 25 procent.

Někdo namítne, že je to proto, že americké univerzity jsou dnes primárně ziskotvorné korporace, které prostě využívají možností systému, a že u nás se něco takového nestane.

Ano, naše vysoké školy zatím nejsou v honbě za ziskem rekordmany, ale to je pouze proto, že k takovému chování nemají žádný důvod.

Jak praví staré přísloví, „peníze mozky přitahují“. V tomto ohledu jsem si jist, že i náš akademický svět kouzlu peněz rád podlehne. Jde jenom o to, aby to přežili studenti.

Bezuzdné poskytování hypoték fungovalo pouze kvůli nesmyslné premise, že cena nemovitostí trvale roste. Poskytování úvěrů na vzdělání pracuje se stejně iracionální premisou, a to, že absolventi po úspěšném ukončení studia získají vysokopříjmové zaměstnání.